

Tomáš Nejeschleba a Dominik Whittaker

Labyrint lékařství a reforma medicíny jako cesta z něj: Komenský a filosofie medicíny

V *Labyrintu světa a ráji srdce* kritizoval Jan Amos Komenský medicínu i lékaře na základě poutníkovy pozorování tří různých činností tehdejší medicíny. Prvním odvětvím byla anatomie, kterou v českém prostředí propagoval Johannes Jessenius, druhým lékařská botanika, v českých zemích známá především díky Hájkovu překladu Matthioliho latinského herbáře, třetím lékařská diagnostika a léčba. Navzdory své skepsi vůči soudobé medicíně Komenský později nastiňuje jinou cestu pro lékařství. Za předpokladu správného uchopení cíle medicíny, tj. překonání protikladu mezi praktickou a teoretickou medicínou, lékařství může být reformováno a stát se součástí celku vědění. Komenský tak ve svém pozdním díle začleňuje medicínu do rozsáhlého emendačního systému, kde se díky překonání rozdílu mezi *ars* a *scientia* medicína stává součástí jediné disciplíny, ani teoretické, ani praktické, ale univerzální, usilující o nápravu věcí lidských.

The Labyrinth of Medicine and Medical Reform as a Way Out: Comenius and the Philosophy of Medicine

In *The Labyrinth of the World and the Paradise of the Heart*, John Amos Comenius criticized both medicine and medical men according to the pilgrim's observation of the practice of three different branches of contemporary medicine. The first of these branches was anatomy, which, in the Czech context, was propagated by Johannes Jessenius; the second branch was medical botany, known in the Czech lands primarily thanks to Hagecius' translation of Mattioli's Latin herbarium; the third branch was medical diagnosis and treatment. Despite his scepticism towards contemporary medicine, Comenius later outlines another path for medicine. If the goal of medicine is grasped correctly, i.e., the opposition between practical and theoretical medicine is overcome, then medicine can be reformed, and it can come to constitute a part of the whole of knowledge. Thus, Comenius, in his late work, incorporates medicine into a vast system of emendation, where, by means of eliminating the distinction between *ars* and *scientia*, medicine becomes part of a single discipline, neither theoretical nor practical, but universal, striving to rectify the affairs of men.